Kogačić, Benedikt :
Ad Cosimum III Magnum
Hetruriae ducem ... B. Rogaccii
Proseucticon.

str. III. — XV

34/X-94

TAZIONI

nagora intorno alla risurrezione de' mor-
): GASPARO GOZZI, e per la prima vol-
ARIA TARMA DE BIZZARRO. Venezia, Pa-

ne di AGNOLO DALMISTRO a GIOVANNI
oni, 1808. in 8vo.

8 kp.

più circostanziate notizie della vita e
legga le Notizie Storico-critiche sulle
a de' Ragusei del P. Appendini, i Fasti Litterario-Ragusini del P. Dolci, e il Ragguaglio della vita del P. ROGACCI descritto dal P. Giuseppe Rocco Volpi nell' opera l' Ottimo Stato ec.

F-VI-9

DE TERRAEMOTU
QUO
EPIDAURUS IN DALMATIA
AN. MDCLXVII. PROSTRATA EST.

AD COSMUM III.
MAGNUM HETRURIAE DUCEM

BENEDICTI ROGACCI

PROSEUCTICON.

a

ANNOTAZIONI.

(1) *Ragionamento di Atenagora intorno alla risurrezione de' morti, tradotto dal greco dal Co:* GASPARO GOZZI, *e per la prima volta pubblicato in morte di* MARIA TARMA DE BIZZARRO. *Venezia, Palese,* 1806. *in 8vo.*

(2) *La* Bibliofilia, *Sermone di* AGNOLO DALMISTRO *a* GIOVANNI DE BIZZARRO. *Padova, Bettoni,* 1808. *in 8vo.*

(3) Chi bramasse d'avere più circostanziate notizie della vita e degli studj del P. ROGACCI, legga le *Notizie Storico-critiche sulle antichità, storia, e letteratura de' Ragusei del P. Appendini*, i *Fasti Litterario-Ragusini del P. Dolci*, e il *Ragguaglio della vita del P.* ROGACCI *descritto dal P. Giuseppe Rocco Volpi* nell'opera l'*Ottimo Stato* ec.

F-VI-9

DE TERRAEMOTU
QUO
EPIDAURUS IN DALMATIA
AN. MDCLXVII. PROSTRATA EST.

AD COSMUM III.
MAGNUM HETRURIAE DUCEM

BENEDICTI ROGACCI

PROSEUCTICON.

****

- - - - - - - - - - - Sciat Itala tellus
Haud Ragusinis vicinam serpere terris
Barbariem: ingenuas sed libera stare per artes
Mœnia - - - - - - - - - - - -

Jun. Palmotta *in Panegyr.*

****

PROSEUCTICON.

Inclite Regnantum, quo Lidia sceptra tenente,
Per populos lævam ſunestis cladibus ire
Fortunam, haud querimur: quidquid temeraria namque
Illius incursu cæco violentia vertit,
Hoc tua res duras indignaque ſata jacentum
Commiserans veteri Pietas in sede reponit.
Non secus ac diro metuendum gentibus astro
Saturnum, Jovis excusat clementior ignis;
Et tristes radios acuentem in ſulmina cogit
Commodiore Venus ſlammâ mitescere Martem.
Nec modo muniſicus generosi hic pectoris ardor,
Quas regit imperio, gentes complectitur: exit
Latius, et manibus cum Sole per omnia sparsis
Terrarum spatia et marium, queis regia jura
Non reddit, populis, gaudet regalia dona

Mittere, quam titulis, meritis ingentior, et se
Dignum Orbis probat imperio, dum consulit Orbi.
Atque hoc Mediceæ senos insignia gentis
Crediderim signare globos, Hetruria quamvis
Sufficiat sceptris, pietati angusta videri
Unius, immensi quamvis pomæria Mundi;
Nec Macedûm Regem victricia signa per Orbem
Transque Orbem magis extendisse capacia vota,
Cosmus magnanimûm Heroum quam maximus Heros
Proferat egregias curas et vota juvandi.
Fleverit extremo Oceani se limite claudi
Vesanus juvenis, nec posse aperire triumphis,
Quotquot Democriti sapientia cuderat orbes:
Hic contra sibi deesse locum, queriturque, creandis,
Non quos invadat ferro, at quos vindicet auro,
Deficientem operum Naturam parcere, Mundis.
Quod si, ceu perhibent Sapientum pectora, primus
Naturam informem confusaque semina rerum
In speciem digessit Amor, rudibusque figuram
Concilians, dispersa ligans, male juncta resolvens,
Omnibus et formam reddens, atque omnia Formæ
Jussit in hanc rerum pulchram coälescere molem;
Qui tibi magnanimo, Princeps, sub pectore vivit
Ornandi meritos donis, inopesque fovendi,
Nec spatio finitus amor neque fessus agendo,

Di-

Dignus erat certe naturam augere, Chaoque,
Si quis adhuc latet, eruere, et disponere Mundum.
Verum age: Nil opus est tam longe accersere magnis
Materiem meritis: adverso in littore surgit
(Quid loquor? Ah quondam, dum fata, Deusque tulere,
Surgebat) maris Illyricas Epidaurus ad undas:
Urbs opibus, famâque ingens, contexere Pontum
Classibus, inque omnes commercia spargere gentes,
Nec minus ubertate soli, partuque virorum
Læta, sui juris, nullique obnoxia sceptro.
Nunc vero (heu nulla invitis fiducia Divis!)
Turbine præcipiti labefacta, suisque sepulta
Ruderibus, spectaclum ipsis miserabile visu
Hostibus, immundo porrecta in pulvere sordet:
Et quoties fessum cœlo caput ægraque tollens
Lumina, tranquilla pelagi prospexit in undâ
Degenerem formam; et violati signa decoris,
Lucem odit, nimiumque levi cecidisse ruinâ
Conqueritur demens, et fata novissima poscit.
Scilicet instabili subsultans cardine tellus
(Seu meditatus iter Cœlo vulcanius ardor
Impulit adversos obices: seu longa vetustas
Speluncas subter tophis pendentibus altas
Cum sonitu dedit in præceps: seu spiritus omnem
Pervolitans naturam, alteque in membra receptas

Injustas furias rapido concepit ab æstu:
Seu cœli vis illa fuit) concussit ab imo
Impositas moles, cœloque minantia vertens
Jussit in antiquum gremium descendere saxa.
Nec mora: deficiente solo, subducta labare
Fundamenta, quati turres, ruere ardua pessum
Culmina, juncturæ lapidum, et malefida resolvi
Tectorum coagmenta: It cœlo pulveris atri
Jurata ardentem nubes extinguere Solem;
Urbsque diesque una pereunt. Confusus ad astra
Luctisono gemitu, atque immensæ murmure stragis
Erigitur fragor: et potuisti tu quoque forsan,
Magnanime o Princeps, solio sublimis ab alto
Immanem nostræ sonitum exaudire ruinæ.
Quo sonitu attoniti fugere a littore fluctus
Quæque leves choreas tunc forte in gurgite summo
Ducebant ludo Illyricæ Nereides, imas
Auribus occlusis trepidæ absiliere sub undas.
Ipse etiam strepitum advertens Neptunus ab alto
Ingemuit pater, et caræ ne cerneret urbis
Infandum excidium, medio caput æquore mersit.
Proh superi! quæ tunc nobis (horresco revolvens
Omnia) deprensis tantâ in vertigine rerum
Mens animusque fuit! Capiti labentia tecta
Exitium crudele ferunt: rimosa fatiscit

Sub

Sub pedibus tellus: pavidas fragor attonat aures,
Lucem oculis caligo, fugam eripuere ruinæ.
Nulla salus: urgente malo circum undique septi,
Capti oculis animisque altum descendere cœlum
Credidimus, verti nobiscum elementa, perire
Naturam, et Mundi in nihilum partem esse ruentis.
Nec timuisse quidem licuit: præsentia lethi
Abstulerat sensus: hinc desperatio lucis,
Projectusque dies, nulla ore aut pectore vota:
Tantum altus stupor, inque vicem formidinis horror.

Jamque omni amisso veteris discrimine formæ
Templa, Theatra, Lares, privata et publica tecta
Præcipitata, eversa, informi strage sepulta,
Procubuere: Urbs ante, Urbis nunc nomen inane,
Et lacerum funus: Vix pauca relicta supersunt
Versarum domuum trunca et male stantia membra,
Serpentum latebræ nocturnarumque volucrum
Hospitium infelix: quæ, prætervectus ab alto
Vectorum ignaræ senior jam navita turbæ
Indice designet digito, atque, hoc littore, dicat,
Me juvene Illyricas una inter celsior urbes
Surgebat famâ et meritis Epidaurus Olympo.
Quas ego tectorum hic moles! quæ robora quondam
Suspexi admirans! quanto læta omnia luxu!
Nunc jacet humanæ documentum flebile sortis,

Na-

Navibus et dirum præterlabentibus omen
Vi subitâ, et rapido terræ labefacta tumultu.
Cernite saxorum cumulos disjectaque late
Rudera: præteriti hæc vestigia sola decoris
Jam superant, hos in cineres Urbs tanta resedit.

Sed leve tectorum, nec non reparabile damnum.
Quis populi indignam cladem, quis acerba renarret
Funera, et innumeras tam parvo in tempore mortes?
Præcipites dominis super incubuere Penates:
Ante aras Superûm ceciderunt victima Mystæ:
In triviis vulgus: tumulavit Curia Patres.
Miscentur nullo subiti discrimine lethi
Cum pannis trabeæ, cum sacris flammea vittis:
Patricium funus, plebeja cadavera, sexus
Imbellis meliorque, infirma et fortior ætas.
Nec fuga veloces juvit, prudentia cautos,
Insontes pietas, numerosa pecunia dites.
Omnibus una dies, non unica mortis imago.
Hi penitus mersi obtritique in strage relinquunt
Non agnoscendis confusa cadavera membris:
Corporibus fracti, et multâ jam morte receptâ
Reptantes alii sociæ per cladis acervos
Post sese laceros artus sua funera verrunt.
Saucius hic largo per membra fluente cruore
Vociferans fugit: ast illum velocior urget

A ter-

A tergo Libitina, caditque in pulvere crasso
Deprensus subitâ gravioris mole ruinæ.
Tristior illorum facies, quos pondere vasto
Oppressos mediâque sui plus parte sepultos
Ante necem tumulo sors prædamnavit acerba.
Heu miseri! Nunc extremis conatibus altam
Congeriem lapidum certant evolvere; fessi
Nunc animis totoque exhaustis robore nervis
Mortem orant: nunc in gemitus, lamentaque versi
Auxilio socios, et quondam fida suorum
Pectora, per quidquid sancti et venerabilis usquam
Conclamant: Frustra: Pietas formidine cessit:
Non patris senium, non dulcia pignora natos
Eripuisse vacat: tumulatam in strage maritus
Consortem thalami, et se nomine sæpe vocantem
Deserere haud dubitat: propiora pericula terrent.
Et sociûm exemplis, quæ sint sibi quisque timenda
Admoniti properant fugiendo evadere fata.
Non ego si centum solido ære sonantia linguis
Guttura cum totidem Briareus vocalis haberem,
Ingeniumque mihi rapido torrentius amne
Eloquii immensis in carmina fontibus iret;
Quæ dedit illa dies, variæ ludibria sortis,
Multiplicesque vias et tot nova nomina lethi
Expediam cantu, aut dignis ploratibus æquem.

Sic habet. Immitis nostro Fortuna labore
Pascere, corque ferum cæsis tot millibus exple:
Occidimus: versa est Epidauri gloria. Lætos
Ducere quid cessas miserâ de gente triumphos?
Vicisti. Cur vero? Haud sio temeraria cœco
Turbine volvuntur fata, ut tibi vertere fundo
Immeritas liceat, prout jusserit impetus, Urbes.
Quondam etiam faciles miserorum injuria Divos
Sollicitat, Parcæque horrenda retexere gaudent
Licia. Quid solidas naturæ impellere partes
Profuit, et cæcum in tecta effudisse furorem?
Ringere: Nil furiis actum et molimine tanto:
In cassum cecidere minæ: Manet ecce superstes
Cladibus, et longum invidiâ plorante manebit
Antiquus decor: ipsa novas injuria vires
Suggerit. Ac veluti per acutæ vulnera falcis
Et variam cædem, sobolescere lætius arvis
Cernimus, inque novos fætus et munera vitæ
Sufficere: ut palmis nitentia pondera contra
Altius in cœlum ramis audacibus ire
Impetus est: perhibentque, semel cum fracta, tenacis
Naturæ ingenio coalescere firmius ossa;
Haud secus, insano quæ turbine concita nostras
Tempestas afflixit opes, majora nocendo
Incrementa dabit patriæ, prostrataque virtus

Crescendi vires animosque a funere ducet.
Haud novus hic ludus: vastatrix flamma novavit
Romuleas arces, meliorque e clade resurgens
Fœdifero potuit Roma ignovisse Neroni.
Jamque adeo rursum generosam attollere frontem
Incipit absterso squallore Epidaurus, et ipsis
(Nil terret Fortuna loci) super alta ruinis
Mansuri imperii atque Urbis fundamina ponit.
Quod si nondum etiam veteris vestigia famæ
Attigit, inque suum tarde consurgit honorem,
Cosme, tuæ quæruntur opes: tu attollere solus
Collapsam potis, et meliori reddere fato.
Præcessere quidem auxiliis, Regnator Iberus,
Et geminus, Cœlo majestas æmula, Clemens,
Lucaque, non propriæ tantum, sed quidquid ubique,
Libertatis amans, Venetique, potentia corda
Consilii, decus Italiæ tutelaque, Patres.
Sed supremum operi nimirum accedere culmen
Te sine fata vetant. Velut oppugnata perire
Pergama non poterant, vincenda in mœnia donec
Herculeæ remearet onus fatale pharetræ;
Auspiciis sic, Magne, tuis consurgere nostra
Mœnia, vel numquam consurgere, stamine certo
Sanxerunt nentes mortalia sæcula Parcæ.
Ergo age, cunctantis molimina grandia fati,

Difficilesque operum progressus numine dextro
Expedias. Tibi se reparatam debeat Urbis
Gloria, nec sortis miseræ crudele trophæum,
Medicei at potius monimentum insigne perennet,
Nominis. Accedet, tam caro vindice, nostris
Et decus et tutela opibus. Sit cæca, sit excors
Lævaque consilii Fortuna, lacessere numquam
Audebit, magni quam Cosmi erexerit Urbem
Dextera: teque tuos Divos atque omnia gentis
Submittente, sinu exorata fovebit amico
Impositas arces novaque addita mœnia tellus.

Nec quod adoratis novi inexpertique clientes
Littore ab externo nunc primum advolvimur aris,
Verbaque Fortunæ loquimur præsentis, et albas
Præferimus manibus vittas, cum supplice ramo,
Sperne viros. Magnæ sunt nobis conscia laudis
Pectora, nec segnes animi, sunt sæcla virorum
Fortia, perque omnes exculta fideliter artes.
Ponere muneribus pretium, atque expendere scimus
Officii momenta, vicesque in tempore justas
Reddere, nec, nostris venias si casibus æquus,
Aut apud immemores meritum periisse dolebis,
Aut apud indignos pretium vilescere doni.
Marmore te pario stantem, nutuque potenti
Semirutas arces laceratàque tecta jubentem

Surgere, spectabunt seri agnoscentque nepotes.
Omnia anhelabunt sudantibus usque caminis
Ambitiosa tuos in vultus ire metalla.
Æneus inde forum implebis, neve alta tremiscant
Fundamenta iterum, librati mole Colossi
Firmabis medius gaudentem hoc pondere terram.
Tu radii labor et cœli, tu nobile fies
Artificum doctis conatibus argumentum.
Sed quoniam sæclis volventibus omnia cedunt
Æraque marmoraque, et mortalis dextera quidquid
Condiderit; senio tandem expugnante perire
Sat nostri monumenta docent nos tristia luctus;
Quæ magis ipse velis, in quæ nil ferrea Clotho
Juris habet, summo et tollemus in aggere Pindi,
Non Phidiæ, vel Praxitelis, non arte Myronis
Structa, sed Aonio simulacra perennia cantu.
Te docti vates (neque enim Illiris ora Camœnis
Invia: sunt alacres circum præcordia flammæ
Seminaque alta viris, et, si sacer impulit ardor,
Bacchari Phœbo, vix pectora plenior intrat
Illa Deus) plectri numquam graviore cothurno
Æquabunt superis, et longa in sæcula mittent.
Egregias illi laudes tuaque inclita facta
Incident lauris, chartis vivacibus addent,
Formabunt cytharis, vocalibus inspirabunt

Cannis,

Cannis, immo tubis, Cyrrhæque per omnia Cosmum
Antraque, littoraque, et nemorum secreta sonabunt:
Cosmum alti scopuli referent, nemora avia Cosmum.
Sed tua nil stimulis eget, aut hortamine Virtus,
Ispa sibi calcar, neque te mortalia tangunt
Præmia, vel sermone hominum plausuque moveris,
Maxima cui, fecisse, videntur præmia facti.
Et nunc, quod seri tandem post altera lustra
Ad tua detulimus miseros altaria questus
(Is pietatis honos, adeo tibi prompta voluntas)
Objurgas trepidum et cessantem in vota pudorem,
Teque morâ læsum quereris, reliqua omnia mitis
Supplicibus, solum indignans quod sero rogaris.
Macte animis, Heros, tantis! Hæc gloria nempe
Mortalem immiscet Superis: benefacta per orbem
Sublatis monstris debellatisque tyrannis
Alcidem (unde tibi genus, et sublimis origo)
Sacrarunt cœlo: quem frustra insanus honorem
Regnorum excidiis, et tanto sanguine mundi
Quæsivit Macedo. Nimirum perdere letho,
Non magnæ virtutis opus: leo, vipera, tygris
Tantum etiam possint: letho eripuisse Deorum est.
Quod si per clades varias et tristia rerum,
Te tantum nobis assertorem astra parabant,
Nec parvo constare caducæ debuit urbi

Grande patrocinium; sævis ea crimina fatis
Donamus: numquam placida atque faventia tantum
Juvissent. Fuit, o, cecidisse a culmine tanti
Sic surrecturis. Et quæ est tua gloria, Princeps,
Vindice quo miseris ipsæ placuere ruinæ?
Sic mala dum superas, absolvis, nec minus illis,
Quam sit servari nobis, facis utile vinci.
Nos tibi depulsam cladem; depulsaque debet
Nostra tibi, quod non dicatur noxia, clades.

